

Slovenski dom

Štev. 10.

V Ljubljani, sobota 14. januarja 1938.

Leto III.

Ker so komunisti nasprotovali gospodarski in socialni politiki Chautempsa:

Druga vlada francoske ljudske fronte - padla

Pariz, 14. januarja. o. Druga vlada francoske ljudske fronte, ki ji je predsedoval radikal Chautemps, je danes ob 5.45 zjutraj odstopila. Do odstopa je prišlo po celonočni seji zbornice, na kateri so komunisti silovito napadali vladno in finančno ter gospodarsko politiko, ter zahtevali uvedbo državnega nadzorstva nad denarnim prometom. Datje so vladi očitali, da v delovnih sporih drži z delodajalci in nastopa proti levčarskim delavskim organizacijam.

Vlada je zahtevala, da ji zbornica da v obliki zaupnice pooblastilo za nadaljnje delo v tisti smeri, kakor ga je izvrševala do zdaj. Pri tem delu gre predvsem za zagotovitev svobodnega denarnega prometa, za doseg miru med delavstvom in delodajalci, za izboljšanje gospodarskega in finančnega stanja v Franciji in za jamstvo republikanskih političnih in državljanjskih svobod. Proti zaupnici v tem smislu je s silovitim govorom nastopil voditelj komunističnega zastopstva v zbornici Ramette, ki je napadel Chautempsa, češ, da je sovražnik delavskega razreda, da se zavzema za podjelnike, ki dajejo denar za različna desničarska oborožena gibanja, da z zagovarjanjem svobodnega denarnega in deviznega prometa daje potuho kapitalu. Zahteval je v imenu komunistov popolno svobodo pri glasovanju glede zaupnice. Odgovorjal je predsednik vlade Chautemps, ki je dejal, da daje komunistom svobodo, ki jo zahtevajo.

Za predsednikovim govorom je zbornica zapuščeno odklonila s 372 proti 124 glasovom.

Socialistična skupina v ljudski fronti je nato sklenila umakniti svoje poslance iz vlade. Blum je ta socialistični sklep sporočil predsedniku Chautempsu, ki je nato sestavil pismeno izjavo o odstopu vse vlade ter jo nesel zjutraj predsedniku republike, ki je odstop sprejel.

Ko je odhajal od predsednika Lebruna, je Chautemps dal častnikarjem naslednjo izjavo:

»Hotel sem, da bi moja vlada vse zadeve, ki so važne za domovino, rešila hitro v ozračju miru in sloge, ki je potrebna, da rešimo francosko denarstvo in zagotovimo francosko varnost. To pa ni bilo mogoče.«

Kdo bo sestavil novo vlado

Pariz, 14. januarja. o. Predsednik republike Lebrun je danes ob 10 začel razgovore za sestavo nove vlade. Najprej je sprejel predsednika senata Jeanneneya, nato predsednika poslanske zbornice Herriota.

Vest o odstopu vlade je prišla precej nepričakovano in je vzbudila v Parizu veliko razburjenost. Splošno mnenje je, da je druga vlada ljudske fronte moral odstopiti ne toliko zaradi tega, ker se je zadnje dni položaj francoskega franka tako poslabšal, da je vlada le z največjimi napori mogla preprečiti denarni polom, marveč da je Chautemps moral odstopiti predvsem zaradi notranjega razdora med skupinami ljud-

ske fronte, kjer postajajo komunisti vse bolj nestrpni in hočejo prevzeti vodstvo.

Glede nove vlade domnevajo, da bo najbrž sestavljena iz dosedanjih skupin, vendar se bo zopet pomaknila malo na desno. Če komunisti ne bodo hoteli več podpirati take vlade, bodo potem radikali skušali sestaviti novo, s pomočjo opozicionalnih skupin. Kot predsednika bodoče vlade imenujejo radikale Herriota, Sarrauta in sedanjega vojnega ministra Daladiera. Če bi dobil nalogo za sestavo vlade, bi to pomenilo začetek odločne smeri, zlasti v socialnem življenju, saj je znano, da je Daladier tisti, ki zagovarja proti neprestanim stavkam, katere uničujejo francosko gospodarstvo, močno roko namesto popuščanja.

Komunisti razbijajo ljudsko fronto

Pariz, 14. januarja. o. Socialistična poslanska skupina je na svoji seji sprejela resolucijo, da hočejo socialisti ostati zvesti ljudski fronti, kar so že večkrat dokazali. Zaradi narodnih koristi so socialisti pripravljani podpirati vlado, ki hoče nadaljevati politiko, kakršno je potrdilo ljudstvo pri zadnjih volitvah. Z ozirom na sedanje razmere, ko gre v notranji politiki za obrambo republike, in zunanji pa za zagotovitev miru, socialisti z obžalovanjem ugotavljajo, da se komunisti pri zadnjem glasovanju v zbornici niso pridružili večini.

Politična pot dr. Stojadinovića v Berlin

Iz ave o razvoju dobrega razmerja med nami in Nemčijo

Belgrad, 14. jan. Predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović je snoči čez Subotico, Budimpešto, Bratislavo in Prago odpotoval v Berlin na uradni obisk k nemški vladi, s katerim bo vrnil svoječasni obisk nemškega zunanjega ministra Neuratha v Belgradu. S predsednikom vlade je odpotoval načelnik njegovega kabineta Dragan Protić. Na postaji v Belgradu se je od predsednika poslovila vsa vlada ter osebje nemškega poslanstva. Predsednika bo med njegovo odsotnostjo nadomeševal notranji minister dr. Anton Korošec.

Berlin, 14. jan. o. Vse nemško časopisje včeraj in danes prinaša navdušene pozdravne članke Jugoslaviji in predsedniku dr. Stojadinoviću. Njegov obisk v Berlinu označuje kot eno najvažnejših političnih dejanj zadnjega časa. Najpomembnejši list hitlerjevske Nemčije »Volk und Reich« prinaša članke nemškega zunanjega ministra barona Neuratha, našega poslanika v Berlinu Markovića, nemškega poslanika v Belgradu von Heerena in članke dr. Stojadinovića, v katerem piše predsednik naše vlade o razvoju razmerja med Nemčijo in Jugoslavijo takole:

»Med nami in nemškim narodom so že več kakor 100 let tesne in plodne vzajemne zveze, predvsem na kulturnem in duhovnem področju. Zlasti prošlavo 150 letnice rojstva velikega reformatorja srbskega jezika Vuka Karadžića je pred kratkim dala priložnost, da se spomnimo teh zvez, ki so se tako vidno pokazale v njegovih delih. Ali ni ravno takšno Vukovo ustvarjanje dobilo ustrežajočo podobo po Jakobu Grimmu, Goetheju in drugih zasledljivih nemškega duhovnega življenja prvih desetletij preteklega stoletja? Okoliščine, da je Vuk Karadžić velikemu nemškemu zgodovinarju Leopoldu Rankeju dal gradivo za njegovo zgodovino srbske vstaje, ne gre presojati samo s stališča nju-

nega sodelovanja, temveč jo je treba ceniti tudi zato, ker se je iz Rankejevega dela vsa evropska javnost boljše seznanila z našimi boji za svobodo. Ta duhovna vzajemnost se ni prekinila in obstoji danes v obsegu, ki nas more le veseliti. Čeprav sta se Srbija in Nemčija udeležili svetovne vojne druga proti drugi, nista bili sovražnici, temveč samo viteški nasprotnici.

To vsi brez pridržkov priznavajo. Priznavajo na srbski strani, kolikor mi je znano, tudi na nemški strani. Neposredno po vojni so se začeli odnosi med nami hitro normalizirati. Gospodarska vzajemnost, ki predstavlja danes odločilen činitelj na obeh straneh, se je takoj po vojni začela kar naj-

bolje razvijati. Jugoslavija je pretežno agrarna država, Nemčija pa industrijska, in tako se kar najlepše izpolnjujeta v svojih gospodarskih potrebah. Zgodovinsko delo, ki ga je vodja in državni kancler izvršil z duhovno preporodljivo Nemčije, je deležno tudi pri nas občudovanja in priznanja. Prečeli smo s prepričanjem, da v današnji dobi socialnega dogajanja notranja urejenost boljše kakorkoli drugod prispeva k splošnemu miru.

Berlin, 14. januarja. AA. Namestnik ministra za propagando Berndt je priredil včeraj kosilo na čast jugoslovanskih častnikov, ki so prišli v Berlin. Zvečer pa je ravnatelj agencije Avale Berlin. Zvečer pa je ravnatelj agencije DNB priredil v hotelu Kaiserhof kosilo na čast ravnatelja Avale g. M. Stojimirovića Jovanovića in drugih jugoslovanskih častnikov, ki so že prišli v Berlin. Ostalim častnikom, ki so prišli ponoči, so medtem pripravili lep sprejem.

Posledica razglasitve nove irske ustave: Začetek pogajanj med Irsko in Anglijo za ureditev gospodarskih, političnih in vojskih odnosov

London, 14. jan. o. V ponedeljek se prično v zunanjem ministertvu pogajanja med Irsko in Anglijo. Napoved o pogajanjih je prišla decela nepričakovano, saj po razglasitvi nove irske ustave, ki uvaja popolno neodvisnost irske države, na kaj takega ni bilo mogoče misliti. Pogajanja bodo v glavnem služila ureditvi gospodarskih odnosov med Irsko in Anglijo. Irski kljub politični neodvisnosti brez angleškega trga ne more živeti. Angliji pa je irsko prijateljstvo potrebno iz vojskih razlogov.

Irsko odposlanstvo za ta pogajanja bo vodil sam predsednik de Valera, v imenu Anglije pa se bo pogajal predsednik vlade Chamberlain.

De Valera je dal zastopniku »Press Association« izjavo, v kateri pravi, da tvori glavno osnovo

Razlage o pomenu posvetovanj v Budimpešti: Obramba Evrope pred komunizmom

Budimpešta, 14. januarja. AA. (Stefani) Konferenca med Italijo, Avstrijo in Madžarsko v Budimpešti je precej razvstila položaj v Evropi. Ugotovljeno je bilo, da sloni sodelovanje z Nemčijo v popolni soglasnosti na italijansko-nemškem in avstrijsko-nemškem sporazumu iz leta 1936 in to je tudi na osi Rim-Berlin. Poskusi zapada, da se Nemčija izloči iz sodelovanja v Podonavju, bodo v bodoče nemogoči in neumni. Stališče Romunije v tem odseku je tudi pojasnjeno, ker je sedaj v preoblikovanju svoje notranje politike. Poleg teh vprašanj, ki se nanašajo na Podonavje, pa se je konferenca v Budimpešti dotaknila tudi vprašanj, ki se tičejo splošnega položaja v Evropi. Tako sta glede vlade v Španiji Avstrija in Madžarska sklenili sprejeti jasen sklep, da se Evropa in civilizacija zavarujeta pred komunizmom. Prav tako je bilo popolnoma pojasnjeno, zakaj je Italija zapustila ZN. Na podlagi vsega tega lahko rečemo, da je konferenca v Budimpešti v najširšem smislu osvetlila vsa vprašanja, ki se nanašajo na podonavsko in ostalo Evropo. Ti ugodni zaključki jasno izpričujejo, kako nesmiselni so poskusi zapadnih demokratskih listov, ki hočejo zmanjšati pomen te konference. Rimski sporazumi so se kot osnova za mir v srednji Evropi po tej konferenci samo še okrepili.

Dunaj, 14. januarja. V zvezi s sklepnim poročilom budimpeštanski konferenci podpisnic rimskega sporazuma, piše zvezni kancler Schuschnigg v »Politischen korespondenci«: Nadaljni obstoj rimskega sporazuma se je pokazal kot neporušljivo dejstvo. Italijanska politika tesnega prijateljstva z Nemčijo, tako imenovana politika dejstev, je v popolnem soglasju s tem dejstvom. Avstro-nemški dogovor z dne 11. julija 1936 je ustrežajoča dopolnitev rimskemu paktu. Avstrija se je zmerom izrekala za nemško državo in je pri vsaki priložnosti pripravljena voditi politiko proti Nemčiji. To pomenje je prišlo v Budimpešti do popolnega izraza. Do izraza je prišlo v vseh meddržavnih razgovorih avstrijskih državnikov.

Dr. Schuschnigg izjavlja, da je nemško-italijansko-japonski pakt proti kominterni za Avstrijo in Madžarsko dejansko že zdajnjaj dejstvo.

2.160.000 kg srebra je kupilo ameriško finančno ministrstvo od češke vlade, da prepreči padec cen te kovine.

Seja mednarodnega olimpijskega odbora bo 10. marca v Kajru. Na njej bo japonsko zastopstvo poročalo o poteku priprav za zimске in poletne olimpijske igre leta 1940 v Tokiju.

Vojvoda Windsorski je med drugim tudi general japonske vojske, kakor piše angleški plemiški koledar, ki je izšel za novo leto.

Papeževoga nuneja v Parizu je včeraj sprejel namestnik francoskega zun. ministra de Tessan.

Požar je izbruhnil v poslopju glavnega nadzorstva japonske vojske v Tokiju. Poslopje je zgorelo tako hitro, da so komaj rešili nekaj najvažnejših dokumentov.

Italijansko gospodarsko in politično odposlanstvo bo v kratkem prilo na Japonsko.

Zgorelo je veliko ameriško bojno letalo »Samoan Clipper« z vsjo posadko.

Vse španske nacionalistične liste je prepovedala uvajati v Francijo vlada ljudske fronte.

Varšavska policija je prejela vse člane poljskega odbora za Kitajsko, ker je ugotovila, da so ti ljubitelji Kitajske pošiljali denar in prostovoljce španski ljudski fronti. Člani odbora so bili povečini komunistični Judje.

Italijanski zunanji minister grof Ciano se je včeraj popoldne vračal iz Budimpešte čez Slovenijo v Rim. Na ljubljanski postaji so ga pozdravili zastopniki oblasti.

Češkoslovska vlada se bo na svoji prvi seji, 18. januarja, posvetovala o Van Zealandovem načrtu za obnovo evropskega gospodarstva.

Kitajske in japonske vrednotnice so zadnje dni na londonski borzi zelo padle, kar priča o tem, da gospodarstvo teh dveh držav zaradi vojne ni več prav zelo trdno.

Sovjetsko Rusijo bo pri zasedanju ZN v Ženevi zastopal pariški poslanik Surič, ne pa zunanji minister Litvinov, kakor vedno doslej. Domnevajo, da zaradi tega, da bodo razpravljali o zadevah, ki Sovjetom niso ljube.

Vesti 14. januarja

285.000 francoskih tekstilnih delavcev bo najbrž začelo stavkati na francoskem severu, ker podjetniki nočejo zvišati plač v takšni meri, kakor je to določilo delovno razsodišče.

Odločne finančne ukrepe za varstvo domačega denarstva pripravlja nova braziljska vlada, ki bo med drugim vzela vrednost vsemu braziljskemu denarju, kar ga je naložena v tujini.

Silovit napad na katoliško cerkev prinaša hitlerjevski mesečnik »Nationalsozialistische Heft«, ki ga urejuje glavni ideolog Hitlerjeve stranke Alfred Rosenberg.

Zračno zvezo med Evropo in Severno Ameriko bodo najbrž še letos začele Anglija, Nemčija in Francija. Nemčija ima že pripravljena letala, ki bodo zmogla to razdaljo, Francozi pa so imenovali te dni odbor, ki naj izbere odgovarjajočo vrsto letal.

Francija bo dala graditi dve 40.000 tonski bojni ladji v odgovor na italijanski pomorski oborožitveni program.

Angleške oblasti so obsodile vse prebivalce neke vasice pri Nazaretu na 200 funtov globe, češ da so poškodovali petrolejski vod, ki teče iz Iraka čez Palestino do morja.

Za sklenitev nove trgovske pogodbe se hosta baje v kratkem začeli pogajati Anglija in Nemčija. Nova pogodba naj omogoči sodelovanje zasebne industrije v obeh državah.

Italijansko-romunsko zblizanje bo omogočilo širše sodelovanje med Italijo in srednjeevropskimi državami. Tako pišejo nekateri češki listi.

Seja mednarodnega olimpijskega odbora bo 10. marca v Kajru. Na njej bo japonsko zastopstvo poročalo o poteku priprav za zimске in poletne olimpijske igre leta 1940 v Tokiju.

Vojvoda Windsorski je med drugim tudi general japonske vojske, kakor piše angleški plemiški koledar, ki je izšel za novo leto.

Papeževoga nuneja v Parizu je včeraj sprejel namestnik francoskega zun. ministra de Tessan.

Požar je izbruhnil v poslopju glavnega nadzorstva japonske vojske v Tokiju. Poslopje je zgorelo tako hitro, da so komaj rešili nekaj najvažnejših dokumentov.

Italijansko gospodarsko in politično odposlanstvo bo v kratkem prilo na Japonsko.

Zgorelo je veliko ameriško bojno letalo »Samoan Clipper« z vsjo posadko.

Vse španske nacionalistične liste je prepovedala uvajati v Francijo vlada ljudske fronte.

Varšavska policija je prejela vse člane poljskega odbora za Kitajsko, ker je ugotovila, da so ti ljubitelji Kitajske pošiljali denar in prostovoljce španski ljudski fronti. Člani odbora so bili povečini komunistični Judje.

Italijanski zunanji minister grof Ciano se je včeraj popoldne vračal iz Budimpešte čez Slovenijo v Rim. Na ljubljanski postaji so ga pozdravili zastopniki oblasti.

Češkoslovska vlada se bo na svoji prvi seji, 18. januarja, posvetovala o Van Zealandovem načrtu za obnovo evropskega gospodarstva.

Kitajske in japonske vrednotnice so zadnje dni na londonski borzi zelo padle, kar priča o tem, da gospodarstvo teh dveh držav zaradi vojne ni več prav zelo trdno.

Sovjetsko Rusijo bo pri zasedanju ZN v Ženevi zastopal pariški poslanik Surič, ne pa zunanji minister Litvinov, kakor vedno doslej. Domnevajo, da zaradi tega, da bodo razpravljali o zadevah, ki Sovjetom niso ljube.

Poljsko nemški razgovori pred sestankom ZN

Berlin, 14. januarja. o. Poljski zunanji minister Beck je na poti k zasedanju Zveze narodov v Ženevo prišel v Berlin in imel važne razgovore z zastopniki nemške vlade glede vseh vprašanj, ki se tičejo Poljske in Nemčije ter njunega razmerja do druge Evrope in kolikor se nanaša na njuno zvezo.

Včeraj dopoldne je nemški zunanji minister v. Neurath sprejel poljskega zunanjega ministra Becka. Njun razgovor je trajal poldrugo uro. Oba sta se razgovarjala v navzočnosti poljskega poslanika Jozefa Lipskega. Popoldne je Beck prišel v stike z večjim številom nemških voditeljev, med njimi tudi z generalom Göringom.

Dejstvo, da se je Beck ustavil v Berlinu prav na poti v Ženevo, je zelo važno, ker se zdi, da je nemško vlado obvestil o tem, kakšno stališče bo zavzela Poljska na tem zasedanju do Zveze narodov.

Vremensko poročilo

Rateče-Planica: — 5, jasno, mirno, pršice na podlagi 100cm.

Kranjska gora: — 5, jasno, mirno, pršice na podlagi 55cm, sankališče in drsališče uporabljiva.

Dovje-Mojstrana: — 5, jasno, mirno, 35cm snega.

Bled: — 4, zračni pritisk nizek, jasno, mirno, osrenjen sneg, 25cm, sankališče in drsališče uporabljivo.

Komna: — 5, jasno, sončno, mirno, suh sneg na 180cm podlage.

Vogel: — 3, jasno, mirno, 15cm pršiča na 200cm podlage.

Vel. Planina: — 3, pooblačeno, 10cm pršiča na 190cm podlage.

Kurešček: + 3, deloma oblačno, 40cm odsrenjenega snega.

Pohorski dom: jasno, mirno, sreč, 70cm snega. Ruška koča: — 2, jasno, mirno, 70cm snega.

Secej: — 7, jasno, mirno, 20cm pršiča na 23cm podlage.

Pencajev dom: jasno, mirno, 150cm snega.

Pecar: — 7, jasno, mirno, 20cm pršiča na 23cm podlage.

Spopadi v sveti deželi

Jeruzalem, 14. januarja. AA. (DNB) V bližini Hebrona je prišlo včeraj do hudega spopada med angleško policijsko patroljo in skupino oboroženih Arabcev. Redarji so obkolili neko arabsko hišo v kateri je bilo pet oboroženih Arabcev. Ker se Arabci niso hoteli vdati, so pričeli z obeh strani streljati. En angleški redar in en Arabec sta bila ranjena, en Arabec pa je padel. Dvema Arabcem se je posrečilo pobegniti. Nato so redarji dobili pojačanje. Dobili so dva oklopna voza in dve letali.

Izjava bukareštanskega patrijarha:

Romunska cerkev proti judovskim zajedalcem

Bukarešta, 14. januarja. Romunski patrijarh Miron je dal listu »Frontule«, listu Vajde Vojvodca, daljšo izjavo, ki je v romunski javnosti vzbudila veliko pozornost. V izjavi patrijarh Miron pravi, da je Romunija preplavljena z Judi, katerih največ živi v izobilju in so si prilastili vse bogastvo države (trgovino, industrijo, velike nepremičnine in celo cela mesta. Judje po izjavi patrijarha Mirona kultivirajo in vzdržujejo v najpopolnejši obliki kužno bolezen korupcije. Polastili so se tudi časopisov in se trudijo, da bi s pomočjo iz inozemstva omračili bogastvo romunske narodne duše. Brez domovine, brez narodnosti in brez vsega tega, kar ohranja življenje in dušo kakega naroda, uporabljajo Judje nedopustna sredstva, da bi ohranili čim močnejšo medsebojno plemensko in versko slavnost, katero pa pri drugih narodih razdirajo.

Končno patrijarh Miron izjavlja, da so Judje za svetovno vojno preplavili Romunijo kot hudo umnik, ki je pridrel od vseh strani. Njihovo delovanje je postalo nevarno celo samemu narodnemu obstoju romunskega naroda. V Romuniji so cela mesta in trg, v katerih ni ničesar romun-

skega, razen siromastva in najhujšega pomanjkanja tako, da se človek ob pogledu na to revščino romunskih širokih ljudskih plasti mora razjokati. Romunskemu ljudstvu sesa mozeg tujec — Jud. Zato je prva naloga vseh Romunov, da se branijo in da pod nobenim pogojem ne dopuste, da bi jim Judje izkopali narodni grob.

Železna garda bo podpirala vlado

Bukarešta, 14. jan. M. Vodja Železne garde Codreanu je snoči sprejel domače in tuje častnike ter jim podal daljšo izjavo. V njej med drugim pravi, da po njegovem mnenju ne bi bilo pametno, da bi romunska vlada takoj razpustila narodno skupščino in šla prezgodaj na volitve, ker ni gotovo, da bi na takšnih volitvah dobila zadostno večino, ki jo potrebuje za izvedbo svojega programa. Legionarji Železne garde so po izjavi Codreanu pripravljani podpreti sedanjo vlado v parlamentu in glasovati za proračun in nujne zakone, ki bi šli za tem, da se vsa Romunija postavi na nacionalno podlago.

Zdravstveno stanje slovenske vasi

Predavanje ravnatelja Higijenskega zavoda dr. Iva Pirca v društvu Bela Krajina

Ljubljana, 11. januarja.

V društvu »Bela Krajina« je sinoči predaval ravnatelj Higijenskega zavoda dr. Ivo Pirca o zanimivem predmetu: »Zdravstveno stanje naše vasi in asanacija v Sloveniji«. Predavatelj je izjavil: Tudi Slovenci gremo za zapadnimi narodi v pogledu bele kuge hitreje kakor v pogledu kulturnega napredka. Zmanjšanje rodnosti je očitno in ima svoj vzrok v dejanskem zmanjšanju rojstev. Naravnost »rapidno« lahko imenujemo zmanjševanje rodnosti.

v zadnjih petih letih

Velika množina prebivalstva Jugoslavije ne pozna takšnega zmanjševanja rodnosti kakor je v Sloveniji. V padanju rojstev prednjačijo okraj Laško, Litija, Ljubljana okolica, Logatec, Maribor desni breg, Celje okolica, Gornji grad, Črnomelj in Radovljica. Najmanj rojstev imajo oni kraji, ki imajo najtesnejše stike z mestom in njegovim načinom življenja. Rodnost v mestih Ljubljana in Maribor je minimalna, mnogo manjša kot v najslabšem podeželskem kraju.

Na nizko rodnost vplivajo gotovo tudi mrtvorojeni, katerih smo imeli v zadnjem petletju 80 na 1000 rojenih. Vsekakor visoko število. Važno je tudi še dejstvo, da se ni število mrtvorojenih s prejšnjimi leti še prav nič izboljšalo in so ostale razmere in vplivi isti. Med najslabšimi okraji v tem pogledu sta Brežice in Radovljica, nato Maribor levi breg in Celje okolica. Med srednjimi okraji so Črnomelj, Novo mesto, Krško, Laško, Šmarje, Slovenjgradec.

Število nezakonskih otrok v Sloveniji presega vse druge kraje v naši državi, sklada pa se s številom, ki ga sicer vidimo v alpskih državah. Zanimivo je, da se na primer v okraju Maribor levi breg rodi skoraj vsak tretji otrok izven zakona. V visokem številu nezakonskih otrok prednjači sploh Štajerska, kjer je povprečno vsak osmi otrok nezakonski, dočim je v kranjskih okrajih komaj vsak petinajsti. V Beli Krajini pa komaj vsak dvajseti. Poudariti je treba, da se v Sloveniji rodi letno 2500 nezakonskih otrok, od teh 2000 na Štajerskem. To dejstvo je tudi resen socialni in zdravstveni problem.

Kako je z umiranjem naroda

Čeprav ima Slovenija najugodnejšo umrljivost med vsemi pokrajinami Jugoslavije in čeprav je umrljivost zadnjih let znatno padla, vendar je še marsikje mogoče prihraniti na ljudskem življenju. Tudi v vsej državi je umrljivost manjša kot je bila, vendar izboljšanje ni tako močno in napreduje počasneje kot v Sloveniji. Dočim jih v zadnjih letih v Sloveniji umre 14 do 15 na 1000 prebivalcev, znaša umrljivost po vseh drugih banovinah nad 16. Na kako nizko stanje se da na primer znižati umrljivost, kaže primer mesta Ljubljane, kjer znaša umrljivost v zadnjih letih le še 8 do 9 odstotkov. Tudi nekateri podeželski okraj imajo že kar zavidljivo nizko umrljivost na primer Ljubljana okolica, Radovljica, Kranj, Kamnik, Laško, Litija, Logatec, Gornji grad in deloma Celje okolica, torej bivša Kranjska brez Dolenjske in Bele Krajine in tudi še spodnja Štajerska. Slabi so (to je nad povprečjem) dolenjski okraj imajo že kar zavidljivo nizko umrljivost. Prekmurjem, Vzrok je v tem, da so tam vinarški kraji, kjer je veliko kmečkega proletariata in so podnebne razmere manj ugodne kot drugod. Pa tudi ljudstvo je tam zelo zaostalo, neuko in brezbržno, mnogo je tudi domačega alkoholizma.

4000 porodov brez haska

Ker število rojstev pada in ker bo brez dvoma padalo še dalje, postaja življenje vsakega novorojenčka dragocenejšje. V zadnjih letih se izkopije v vsakem letu skoraj 4000 novih grobov za otroke, umrle v starosti do enega leta. To pomeni 4000 letno porodov brez haska. V našem maloštevilnem narodu je to visoka postavka.

Primerjava Slovenije z drugimi deli države kaže sicer za nas ugodno lice. Ko pri nas umira vsak osmi oziroma deveti dojenček, preden stopi v drugo leto starosti, stoji drugi deli države v tem oziru slabše. V savski banovini umira vsak peti dojenček, tam je najslabše. Vendar je ta umrljivost pri nas samo relativno dobra. Pri nas se namreč rodi najmanj otrok v vsej državi, zato bi bilo moralo ostati sorazmerno več živih. Kraji, kjer se rodi na 10.000 prebivalcev 30 otrok, se lahko prenesejo tako visoko umrljivost. Pri nas pa je umrljivost dojenčkov drago razkošje. V Ljubljani znaša umrljivost dojenčkov le še 5%, povprečno v Sloveniji pa 26%.

Glede umrljivosti so na najslabšem štajerski kraji in ta okolnost prinaša svoj delež k stanju glede splošne umrljivosti. Slabi so tudi drugi štajerski okraj, razen Celja in Gornjega grada.

Jetika in druge bolezni

Druga bolezen, ki v večji meri sodeluje na številu splošne umrljivosti, je tuberkuloza. Število smrti zaradi jetike pada po vsem svetu in tudi pri nas.

Jetika je v Sloveniji leta 1929, končnojavno prenehala veljati kot najštevilnejši vzrok smrti in se je začela umikati drugim boleznim. Prav tako je jetika v naprednih zapadnih državah izgubljala teren in se je umaknila na drugo, peto ali celo deseto mesto. V zadnjih letih umre v Sloveniji za jetiko po 1800 ljudi, torej skoraj polovica manj kot dojenčkov. Iz tega razloga je za nas prvi problem umiranje dojenčkov, drugi problem pa tuberkuloza.

Na številčno stanje splošne umrljivosti vplivajo še druge skupine bolezni, tako na primer bolezn krvnega obtoka, kap in srčna napaka. Ta skupina bolezni zavzema od leta 1929 kot vzrok smrti prvo mesto, ki ga je zavzemala prej jetika. Saj umre na teh boleznih v zadnjih letih povprečno 2800 ljudi, medtem ko jih je umrlo prej 1800. Narodno telo načenjajo z druge strani novi škodljivci. Najslabšo sliko v tem pogledu spet kažejo vinorodni kraji, z izjemo Bele krajine.

Od smrtnih primerov narašča rak, ki je pred 11 leti zahteval letno 531 žrtev, dočim jih zdaj terja že 850 letno. Raste kot povsod v kulturnem svetu. Največji dvig raka je v Prekmurju in na Štajerskem, najmanjši pa v drugih okrajih bivše Kranjske, srednji pa v Beli krajini.

Na'ezljive bolezni

razven gripe, influence in pijučnice imajo svoj delež na splošni umrljivosti, ki pa se je v zadnjih letih občutno zmanjšal. Dočim so te bolezni zahtevale v petletju 1924 686 žrtev, znaša ta delež v petletju 1932 do 1936 le 315 letno.

Več kot od nalezljivih bolezni padajo žrtve od nasilne smrti, in sicer povprečno 870 letno,

od teh znaša število samomorov 225 letno, umorov in ubojev 107, smrtnih nezdod 538. Smrtno nezgode, umori in uboji prevladujejo v vinorodnih okrajih, z izjemo Bele krajine, ki stoji v tem pogledu med najboljšimi okraji.

Podatki o obolenju prebivalstva nam povedo, da zbolijo v Sloveniji v zadnjih letih 6000 do 7000 ljudi letno na akutnih nalezljivih boleznih. Število bolnih za tuberkulozo pa se ceni na 30.000. Od nalezljivih bolezni prihaja v poštev trahom, ki ga je 5 do 6 tisoč, dočim število malaričnih bolnikov ne sega čez 1000. Po vsem tem pridemo do sklepa, da je vsak 25 Slovenec nalezljivo bolan.

Zdravstvene razmere

niso po vseh predelih Slovenije enake, marveč so različne. Vzrok je pred vsem v tem, ker za tiste kraje, ki kažejo najslabše stanje, najmanj storimo mi, družba, javnost, oblast. Kriv je temu današnji sistem, ki daje vsakemu nekaj, da ni zamere in ne daje največ potrebnejšemu. V pogledu datjave bi bilo potrebno kraje kategorizirati in vzeti za osnovo njihovo zdravstveno stanje.

Ključ k rešitvi težko preizkušenega ljudstva in k izboljšanju položaja prebivalstva po najbolj prizadetih krajih Dolenjske, Bele krajine, Zgornje

Kranj bo dobil nov železobetonski most čez Kokro

Kranj, 13. januarja.

Iz proračuna okrajnega cestnega odbora v Kranju za leto 1938-39 je razvidno, da nameravajo v bodoče zgraditi v Lajhu pri tovarni Štandart nov železobetonski most čez Kokro. S tem bo končno vendarle rešeno vprašanje mostu čez Kokro tudi za težji tovorni promet. Dosedanji leseni most je namreč v že zelo slabem stanju, razen tega ima neprimerno lego, zaradi katere ima cesta, ki vodi iz Kranja na cesto, kakor tudi cesta onkraj mostu veliko krivino. Proračun za ta most predvideva vsoto 600.000 din, katere bo polovico krila banovina, polovico pa okrajni cestni odbor.

Razen tega je vstavljen cestni odbor v proračun

Štajerske in Prekmurja, je v asanaciji podeželja. Sem spadajo ukrepi kakor razne regulacije in melioracije močvirij, ureditev dobrih cest in polov, preskrba z zdravno pitno vodo, brezhibno odstranjevanje človeških in živalskih odpadkov, ureditev zdravega bivanja na domu in pri delu, skrb za zdravo in pravilno prehrano, nego telesa in zdravo življenje sploh, odstranitev razvad in pojavov in končno organizacija zdravniške pomoči.

Značilno je, da je pridobivanje pitne vode pri nas po mnogih krajih naše dežele ostalo primitivno, kakor je bilo ob prvi naselitvi človeka v naše kraje. Prva zahteva bi bila postavitvi vodovodni program za celo Slovenijo in izvajanje vseh del za vodno preskrbo v okviru tega programa.

Tretja zahteva je pospeševanje zdravega bivanja. Potrebna je zato vsestranska javna in zasebna delavnost. Med asanacijo spada organizacija zdravniške pomoči in je veliko zlo, da ni po naših vaseh urejena javna bolniška pomoč. Potrebno bi bilo, da bi vsaka zdravstvena občina imela tudi babico iz banovinskih sredstev, kakor ima svojega zdravnika. Po našem podeželju bi bilo treba dalje ustanoviti zdravniške splošne ambulatorije, zlasti na Dolenjskem, v Beli krajini, Zgornjem Štajerskem in Prekmurju.

tudi vsoto 70.000 din za napravo prepusta v Zg. Brnkih; polovico te vsote bo krila banovina. Proračun predvideva tudi modernizacijo dovozne ceste na železniško postajo v Kranju, za katero je vstavilo v proračun vsoto 150.000 din, za tlakovanje dovozne ceste pred železniško postajo v Trzihu pa 20.000 din. Pri železniški postaji Sv. Jošt bodo preložili banovinsko cesto Kranj-Besnica, stroški so predvideni na 40.000 din. Na Golniku bodo zgradili cesto za 30.000 din. V načrtih cestnega odbora so predvidena popravila cest Kranj-Senčur, Kranj-Kokrica in Trboje-Smednik. Skupno predvideva proračun cestnega odbora 2.695.329 dinarjev izdatkov.

Razprava okrog poglobitve kolodvora

Ljubljana, 14. januarja.

Sinoči je bila v sejni dvorani na magistratu ob 18 razprava, ki se je sukala okoli poglobitve glavnega kolodvora. Na tej razpravi je predsednik odbora za poglobitev prof. dr. Fran Stele prečital zapisnik, ki je bil sestavljen dne 3. decembra 1937 v sejni dvorani žel. direkcije v Ljubljani, in se bavil z raznimi glasovi po časopisju.

Zapisnik seje z dne 2. decembra navaja, da je po pozdravu g. direktorja prevzel vodstvo g. inž. Krick, ki je po razložitvi namena razprave, povedal zgodovino novejšega razvoja postaje Ljubljana gl. kolodvor, omenil važnost te postaje in potrebo preureditve in razširitve. Ljubljana je važno prometno središče in križišče, ki je za Zagreb najpomembnejša postaja v državi. Problem razširitve zanima železniško upravo, predvsem pa mestno poglavarstvo, bansko upravo in druge gospodarske ustanove. Več načinov rešitve tega važnega vprašanja je bilo predlaganih. Izločili so se vsi projekti, ki hočejo postajo preložiti izven mesta, ker da je sedanja lega skoraj v sredini mesta idealna.

Podrobno izdelan je samo načrt železniške uprave in zlasti načrt prizidka k glavnemu postajnemu poslopiju, katerega izvršitev bi ne ovirala realizacije tega ali onega načrta celotne preureditve. Tudi načrt za razširjenje osebnega kolodvora — tirne naprave je izdelala direkcija.

Po daljšem razgovoru o raznih problemih so bili sprejeti sklepi: da se izdelajo generalni načrti za rešitev ljubljanskega železniškega vozla — to delo bi prevzela posebna tehnična sekcija pri železniški upravi. Da člani te komisije tvorijo širši delovni krog, ki se od časa do časa sestane. Komisija smatra za potrebno, da se osnuje ožji tehnični odbor, ki bo dajal smernice in vzpodbudo tehnični ednici za izdelavo projektov. V odboru so bile člani: za mestni svet inž. Horvat in inž. Tomazič, za mestni gradbeni urad inž. Poženel in inž. Mačkovek, za bansko upravo inž. Porenta in inž. Černivec, za Udruženje jugoslovanskih inženirjev in arhitektov inž. Dimnik, za TOI dr. Pless. Železniška uprava bo naknadno določila svoje člane v ta odbor in sicer zastopnike vseh treh eksperimentalnih odeljenj. Predsednik tega ožjega odbora bi bil inž. Hrovat.

V zadevi izvršitve projektiranega prizidka je komisija mišljena, da se prizidek ne izvrši. Komisija poudarja, da se z ozirom na nujnost zgraditve novih kurilniških naprav, za katere bi bil najprikladnejši prostor v smeri proti Zalogu, čimprej zagotovi zemljišče za te naprave, kakor tudi za novi premikalni kolodvor. Inž. Dimnik je v razgovoru navajal razne govorce proti delu odbora za poglobitev, enako inž. Kham in inž. Tomazič. Zanimivo je, da je podobno zahtevo po poglobitvi kolodvora postavil tudi Zagreb.

Davčna afera tovarne Zelenka & Co. pred likvidacijo

Prispela je rozsodba državnega sveta ter je že razpisana dražba nepremičnin.

Maribor, 13. januarja.

Pred nekaj meseci je vzbujala v Mariboru izredno pozornost davčna afera tukajšnje tekstilne tovarne Zelenka & Co, ki je bila takrat v lastništvu češkoslovaškega državljana Bedriha Šonskega. Zaradi davčne utaje je bil lastnik obsojen na 5 milijonov dinarjev. Proti sodbi se je pritožil na vse mogoče instance, obenem pa je skušala tovarna onemogočiti izterjavo te vsote s predznanbo 12 milijonov dinarjev. Pred nedavnim časom pa je vstopil v tovarno nov dužabnik g. Jiri Pollak iz Čehoslovaške, obema pa je dalo podjetje predznanbo zopet izbrisati iz zemljiške knjige. Sedaj je tudi prispela odločitev državnega sveta v tej zadevi, ki je padla v Beogradu 17. novembra 1937. S to rozsodbo se kaznuje g. Bedrih Šonsky zaradi utaje prometnega davka ter pridobitine in zaradi vodenja dvojnih knjig na 1.905.664 din ter na plačilo takse 57.340 din. Za pokritje tega zneska je sodišče že razpisalo dražbo ter je bil danes dražbeni razglas pribit na oglasno desko. Dražba se bo vršila dne 24. t. m. v tovarni Zelenka & Co ter se bo prodalo: 1400 bal raznovrstnega tekstilnega blaga, 215 vreč bombaža, 155 bal bombaža, 1 osebni avto, 195 bal blaga, 2 pisalna stroja, 1 železna blagajna, 21 zabojev barvane bombažne preje in 5 pisalnih miz.

Poziv našim naročnikom

V zadnjem času smo iz nekaterih krajev prejeli priložbe, da »Slovenski dom« in drugo naše časopisje ni bilo redno dostavljeno. Prosimo vse naše naročnike in bralce, da nam vsak tak primer takoj javijo z natančno navedbo kraja in z navedbo časa, kdaj je bilo dostavljeno drugo časopisje, da bomo mogli na merodajnih mestih ukreniti vse potrebno, da bomo tudi v tem oziru dosegli red.

Naročnikom Slov. doma v Gornji Radgoni

Cenjene naročnike »Slovenskega doma« v Gornji Radgoni opozarjamo, da pričnemo v soboto 15. januarja dostavljati »Slovenski dom« na dom že zvečer istega dne, ko izide. V vseh zadevah, ki se tičejo uprave »Slovenskega doma«, naj se cenjeni naročniki obračajo na zastopstvo »Slovenca« in »Slovenskega doma« v Gornji Radgoni — Posojilnica.

Kosilo jugoslovansko italijanske trg. komisije

Belgrad, 15. januarja. AA. V zvezi z drugim zasedanjem stalnega italijansko-jugoslovanskega gospodarskega odbora v Beogradu je pomočnik zunanjega ministra Milivoj Pilja priredil v hotelu Srpski kraj kosilo v čast italijanskega odposlanstva. Kosila so se s strani italijanskega poslanstva udeležili prvi predsednik poslanik Amedeo Giannini, njen tajnik italijanskega poslanstva Capranica, načelnik Bagli, glavni ravnatelj Manlio Massi, ravnatelj Alberto d'Agostino, glavni nadzornik Pietro Roi, višji nadzornik Mario Romanelli, predstojnik odseka Umberto Ferrante, trgovinski ataše Paolo Benedetti, predstojnik odseka Salvatore Maltese, nadzornik Oreste Muscio, predstojnik sekcije Mario Alazia in tajnik odposlanstva. Z naše strani so se kosila udeležili minister za trgovino in industrijo dr. Milan Vrbanič, podguverner Narodne banke dr. Ivo Belin, načelnik ministrstva Milan Lazarevič, načelnik Svetislav Pređić, načelnik dr. Sava Obradović, načelnik Jovan Radulović, pomočnik glavnega ravnatelja državnih železnic dr. Josip Čugmus, svetnik inž. Milan Manojlovič, predstojnik odseka dr. Milutin Petrovič, glavni ravnatelj Edo Marković in tajniki naše delegacije.

Telefon 27-80 KINO SLOGA Telefon 27-80

predvaja velena oeti in abavni Sherlock Holmesov kriminalni film »Dama v sivem« po znanem gledališkem komadu Müller-Puzike: »Dela nemanca« Herman Speelmans Trude Marlen Predstave ob 16., 19-15 in 21-15 uri. Rezervirajte si vstopnice

Delavsko in nameščensko zborovanje

Na zborovanju bo govoril minister dr. Miha Krek.

V ponedeljek 17. januarja točno ob 6 zvečer bo v veliki dvorani Delavske zbornice v Ljubljani veliko zborovanje delavcev in nameščencev, članov in članic Zveze združenih delavcev ter Društva zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije. — Na zborovanju govorita: g. minister dr. Miha Krek (o delu vlade za delavstvo in nameščensko) ter tov. Smersu Rudolf.

Belgrad, 14. jan. AA. Na velikih mednarodnih umetnostnih razstavah, ki jih prirejajo v Benetkah vsako drugo leto, so doslej sodelovale vse glavne evropske države, ki so tamkaj zgradile svoje posebne paviljone. Naša država, ki so ji že davno odstopili stonišče za gradnjo njenega paviljona, doselej na teh razstavah ni sodelovala. Letos spomladi pa bodo pričeli graditi naš paviljon, ki bo dograjen do 1. junija, ko se odpre letošnja mednarodna umetnostna razstava.

»Slovenec« svojim naročnikom

»Slovenec« razpisuje veliko nagradno žrebanje za vse naročnike dnevnega »Slovenca«.

Zrebanje bo v ponedeljek 7. februarja 1938, ko bo žreb razdelil

76 bogatih nagrad v skupni vrednosti nad 75.000 din

Nagrade so sledeče:

1. nevestina bala;
2. moška obleka z izvrstno srebrno uro;
3. 5 modernih plugov (sack-ovih);
4. 5 brzoparilnikov;
5. 5 radijskih super-aparatur;
6. 2 pisalna stroja;
7. 1 komplet kuhinjski pribor;
8. 2 fotoaparata;
9. 2 stenski uri;
10. 2 žepni uri;
11. 50 drugih lepih nagrad v vrednosti ca. 15.000 din.

Kje bodo nagrade razstavljene, bomo v »Slovencu« naznanili.

Do tega nagradnega žrebanja imajo pravico vsi sedanji naročniki, ki so na dnevnega »Slovenca« naročeni že najmanj tri mesece in bodo imeli naročnino plačano tudi za mesec, v katerem bo žrebanje. Nadalje vsi novi naročniki, ki se naroče na dnevnega »Slovenca« najmanj za tri mesece in plačajo vsaj do 29. januarja 1938 trimesečno naročnino.

Lastništvo »Slovenca«

Od tu in tam

Do strašne bitke in pokolja je prišlo v sredo v vasi Omarska pri Prijedoru. Šest mrtvih je takoj obležalo na bojnem polju, kakih 60 pa je odneslo težje in lažje poškodbe. Sreda je bil manjši dan; od vseh strani so se v vas zgrnili kmetje. V vaški gostilni sta se nenadjevano znašla tudi smrtna sovražnika Jusuf Lukić in Stojan Radonić. Ni bilo treba niti prepira, pa je Lukić že skočil nad Radonića in mu prisolil nekaj zaščit. Radonić se je seveda branil, tembolj, ker so vsi njegovi prijatelji priskočili na pomoč in začeli tolči po Lukiću. Prepir pa je privabil v bližino silno veliko ljudi, ki so se takoj porazdelili v dva tabora. Eni so pomagali Lukiću, drugi pa Radoniću. V prerivanju in pretepu se je Lukiću posrečilo iztrgati se iz gnote. Skočil je v stran, potegnil samokres in ustrelil v Radonića. Strel je zadel tako, da je žrtev obležala na mestu mrtva. Morilec je po tem stekel in se skrival v kovačnici. Strel pa je bil signal za splošen pretep za boj razporeženih. Vnela se je prava pravcata bitka. Šele orožniki, ki so prišli posredovati, so naredili red in prešteli žrtve: 6 mrtvih, okrog 60 ranjenih od teh 10 nevarno. Dva sta med prevozom v bolnišnico ranam podlegla.

Oproščena je bila pred osiškem sodiščem Janja Fabig iz Miholajčak Poreča ki je s samokresom ubila svojega moža. Žena se je pred sodiščem zagovarjala, da je ustrelila moža zato, ker je pregrdo ravnal z njo in otroki. Priče so njeno izpoved potrdile. Dogodek se je odigral, ko ni bilo nikogar blizu. Žena se zagovarja, da je mož s sekuro v roki skočil proti njej in ga je ubila v nujni obrambi. Zdravnik in puškar, ki sta s komisijo pregledala truplo ubitega moža, sta ugotovila, da je bil mož ustreljen v ležečem položaju in iz neposredne bližine. Kljub temu je sodišče verjelo ženi in jo oprostil.

Včeraj smo poročali, da so v Bitolju že več dni ulice nerazsvetljene. Nekaj podobnega se sliši tudi o Virovitici. Stara pesem: občina je električnemu podjetju dolžna preveč denarja, nakar po brezuspešnih pogajanjih podjetje odklopi tok in pušči v temi vse ulice ter občinske pisarne. Tudi v Virovitici se pogajajo...

51 velikih delniških družb, s kapitalom okrog 130 milijonov din, je bilo ustanovljenih v preteklem letu v naši državi. Prejšnje leto jih je bilo ustanovljenih le 44, vendar pa z večjim kapitalom, namreč s 153 milijoni. Če sodimo po številu družb, potem moremo preteklo leto smatrati za rekordno. Le leta 1930 je bilo ustanovljenih več družb, namreč 82. Vsa druga leta pa je znašalo njih število mnogo manj kakor 50.

131.655.000 din je prejela do 27. decembra lani Privilegirana agrarna banka na račun kmečkih dolgov. Belgrajska centrala je zbrala skupaj nekaj nad 70 milij. din kljub izredno velikemu področju. Zagrebska podružnica je nabrala le dobrih 25 milij. din, dočim je ljubljanska podružnica postavila rekord: za svoje majhno področje je nabrala nekaj nad 28 milij. din. Daleč zadaj je sarajevska podružnica s 7 in pol milij. din.

Trgovec z belim blagom so odkrili v Kraljevu. Čeprav majhno mesto, vendar je tam neverjetno število kavarn, ki so v 90% leglo nemorale. Nekateri kavarnarji so znali zaslužiti še s tem, da so tudi svoji konkurenci dobavljali mlada dekleta. Glavar teh trgovcev je bil kavarnar Veljko Dačević. Znal je razpusti svoje mreže daleč naokoli, da mu ni ušlo nobeno dekle, ki je prišlo v Kraljevo iskat službe. On je seveda vsako dekle sprejel v službo in ji že vnaprej izplačal dmino. Kmalu pa jo je prodal prijatelju za 200 do 300 din. Tako se je začela križeva pot za dekleta. Nikdar več se ni moglo izvliti iz rok brezvestnih izkoriščevalcev. Po dolgih letih pa se je našla vendarle ena, ki je Veljku ušla in vse izdala policiji. Veljko in številna njegova družba je prišla v roke pravice.

Zasebni nameščeni v Sarajevu so sprejeli resolucijo, da bi se njihov delovni teden skrajšal na 40 ur. Obenem so predlagali, da se uredba o obveznem zavarovanju zaseb. nameščenecv spreminja v toliko, da imo pravico na pokojnino vsakdo, kdor je odslužil 30 let ali pa dopolnil 60 let starosti. K temu so dostavili še to, da mora vsakdo, ki doseže 60 let starosti, avtomatično dobiti tudi penzijo, čeprav bi še dalje opravljal svoje delo. Vse predloge so poslali ministru za socialno politiko in narodno zdravje. Zanimivo pa je stališče, ki so ga k predlogu za uvedbo 40-urnega delovnega tedna zavzeli industrijci v Zarnegu in Sarajevu. Ti pravijo, da za ureditev tega vprašanja ni pristojni socialni minister, temveč trgovski minister.

Zveza šivilj in krojačic za vso državo se je včeraj ustanovila v Slavnskem Brodu. Na zborovanju so poslale svoje zastopnice šivilje in krojačice iz Belgrada, Zagreba, Ljubljane, Skoplja, Splita, Subotice, Banjaluke, Osijeka in Maribora. Zborovanje je bilo — kakor to pač pristojno Evi-zborovanju — zelo dolgo. Razprave so trajale ves dan, sklenilo se je pa le eno. Da bodo namreč napele vse sile, da se moškimi krojačim odvzame pravica izdelovati tudi ženske obleke.

O velikanski zapuščini iz 17. stoletja pišejo hrvaški časopisi. L. 1654 je v Benetkah naredil prednotarjem oporoko znani vojskovodja general Jean Thery in zapustil svojim sorodnikom 800.000 zlatnikov. Denar je general naložil v neki beneški banki za 3 odstotne obresti. Sorodniki generala so se delili v tri veje. Ena veja je živela v Franciji, druga v Švici, tretja pa v Lotharingiji. Ta poslednja veja se je kasneje naselila v Banat in na Hrvaško, kjer žive še danes zadnji potomci pod imenom Vencel. Največ Vencelov je v Subotici. Ti so začeli sedaj drezati pri obalah in pritisakati na to, da bi se jim izplačal del zapuščine generala Theryja na podlagi prepisa originalne oporoke, ki jo imajo shranjeno v državnem arhivu v Benetkah. Subotički dediči bi imeli po tej oporoki potegniti kar okoli 4.000.000 din.

Hrvatska seljačka stranka se je dokončno odločila, da bo za senatske volitve postavila svoje kandidate. V službenem glasilu stranke v »Seljačkem domu« je izšlo opozorilo tajnika dr. Mackove politične pisarne prof. Jelasića, naj se vsi župani takoj pozanimajo, če so vpisani v volilni seznam. Če niso, naj svoj vpis zahtevajo od pristojnega sodišča. Dalje pravi opozorilo, da morajo biti vsi župani na dan volitev v Zagrebu, kjer bodo dobili potrebna navodila. — V vsaki banovini bo volilo okrog 700 ljudi. Od teh je 537 županov, 90 banovinskih svetnikov in 72 poslancev. Glasovanje je javno. Mandati so razdeljeni po proporciji.

Za razširjenje pokojninskega zavarovanja se na vse ostale zasebne nameščenecv se zavzemajo Sarajevčani. Sestavili so resolucijo, v kateri predlagajo, da se v zavarovanje vtknejo tudi vsi intelektualci, ki so zasebno nameščeni, z ujimi pa tudi trgovski pomočniki.

Do danes je čez 16.000 obiskovalcev na mah osvojil in zadivil

Beli jorgovan

Na ponovno željo cenjenega občinstva podaljšano še za par dni!

Predstave danes ob 16., 19. in 21.15 uri Tel. 21-24

60 milijonov dinarjev za občinske potrebe v Mariboru

Proračun za leto 1938/39 sestavljen

Maribor, 13. januarja.

Danes je bil razgrnjen na mestnem knjigovodstvu proračun mariborske mestne občine za leto 1938-39. Dovršitev in razgrnitev proračuna je v občinskem gospodarstvu vsakekor eden najvažnejših dogodkov, za katerega se živahno zanimajo vsi meščani. Iz novega proračuna je razvidno, koliko davčin bodo plačevali in kako se bo v prihodnjem letu na občini gospodarilo. Novi proračun je v primeri s prejšnjim precej zvišan ter znaša skupno z mestnimi podjetji.

Din 60,135.100

od česar odpade na mestni zaklad 26.494.670 din, na mestna podjetja pa 33.740.670 din. O proračunu Mestnih podjetij smo svoječasnno že poročali. Zanimiv je v toliko, kolikor nam kaže rentabilnost, oziroma pasivnost posameznih podjetij. Mnogo zanimivejši je za občane proračun mestnega zaklada, pri katerem se večina izdatkov pokriva z mestnimi davčinami. Novi proračun mestnega zaklada je precej višji od prejšnjega, povišanje pa izkazuje postavke za osobe, za splošno mestno upravo, za socialno skrbstvo in za turizem. Vsi ti poviški pa so bili nujno potrebni. Izdatki za osobe mestne uprave so se zvišali predvsem zaradi povišanja prejemkov v smislu uredbe o zvišanju prejemkov državnih uslužbencev in zaradi nastavitve osebja za referat za telesno vzgojo naroda, ki je bil ustanovljen lansko jesen. Pri mestnih podjetjih je zvišanje prejemkov povzročil nov službeni red uslužbencev MP. Proračun mestne uprave je povišan zaradi izrednih del, ki se bodo pa vršila iz prihrankov prejšnjih let. V teh delih je všteto popravilo mestnega gradu in sicer za zunanja dela 580.000 din, za ureditev prvega nadstropja za muzej 250.000 din. Dalje bo občina adaptirala tudi sedanje muzejsko poslopje v policijsko vojašnico. Dosedaj je morala imeti v te svrhe v najemu posebne prostore v Židovski ulici, ker je po zakonu prisiljena vzdrževati posebno vojašnico za policijsko stražo. Med izrednimi deli je važnega pomena tudi preiskovalna postaja za vodomer, katere je morala sedaj občina poslati na preiskuševanje v Belgrad, kar je bilo zvezano z velikimi stroški. Za preiskuševanje postajo je določenih 80.000 dinarjev. Zelo so povišani v novem proračunskem predlogu

Izdatki za socialno skrbstvo

Predviden je namreč prispevek 300.000 dinarjev za Pomožno akcijo za 800.000 dinarjev je povišan dodatek za izredne podpore brezposelnim. Tem poviškom pa se občina ne more izogniti, ker potrebe socialnega skrbstva naraščajo od leta do leta, dohodki Pomožne akcije pa skoraj v istem razmerju padajo ter ne morejo več kriti velikih potreb. Mariborska industrija, ki je dosedaj največ dajala za Pomožno akcijo, se brani dajati še naprej prispevke, ker davčni zakon darov ne priznava in mora zaradi tega podjetnik, ki daruje 100.000 dinarjev za Pomožno akcijo, od tega plačati še okrog 35.000 državnega davka. Ker pa občina novih poviškov ne more kriti s svojimi dosedanjimi dohodki, je prisiljena v novem proračunu uvesti posebno

socialno davčino

ki bo obstojala iz 10% doklade na direktne državne davke. Ze pred leti se je v javnosti opozar-

Kdo odgovarja za razprtije v naši lahki atletiki?

Ljubljana, 13. jan.

Stanje, v katerem se zadnji čas nahaja naša lahka atletika, je na las podobno popolnemu kaosu, da ne rečemo anarhiji. Vsi, ki nam je pri srcu čim lepši in čim uspešnejši razvoj te odlične športne discipline, smo ogorčeni nad zadnjimi dejstvi in metodami, ki so se začele uveljavljati v poslednji dobi pri nas. Po jugovzhodnem časopisju dan za dnem beremo težka tarnanja na račun nekaterih športnih delavcev. Športni dopisniki, ki poročajo dalje na vzhod, so ali slabo ali pa namenoma napačno informirani, tako da njihove razlage in trditve prikazujejo položaj in vzroke, ki so do tega položaja privedli, v zmotni luči. Prizadeti se razburjajo, ljudje, resni in pošteni športni delavci, se hudujejo, lahka atletika v Jugoslaviji pa trpi. Popoln razdor je gotovo dejstvo. Kdo odgovarja zanj?

Casopisje, ki pere zamorca govori nepoučenim

Sirok je krog ljudi, ki se je začel po vojni zanimati za lahko atletiko. Ti ljudje poznajo razne nastope, poznajo zunanje delo, ne poznajo pa življenja in poslanstva ter bojev »za kulisamic«. Središče JLAZ (Jugoslovanske lahko-atletičske zveze) se nahaja v Zagrebu in Zagreb si vsa leta lasti jugoslovanski lahkoatletski dominat. Toda zadnje čase si je slovenska lahka atletika utrla zmagovalno pot: leta 1937 je v dvoboju z mestnima reprezentancama dokazala svojo superiornost. Polovica klubov, ki imajo pri JLAZ glasovalno pravico, je slovenskih. Njim ob strani stoji grob belgrajških lahkoatletskih klubov; tudi oni zagrebski klubi, ki jim je za resno delo, simpatizirajo s to skupino. Na drugi strani stoji manjšina, ki je prilezla na neznatno število glasov zaradi nezaupanja, ki so ga klubi dobili do poslovanja nekdanjih voditeljev jugoslovanske lahke atletike. Opozicija je sklenila, da sama poseže po vajetih. Toda, kako so se tem njenim nameram uprli indignirani nekdanji voditelji! Njihov postopek in njihove težnje po diktaturi so seveda na drugi strani spet podila odpor. In upravičeno! Kako naj bi večina dovolila, da ji diktira manjšina! Nastal je — po-

jalo, da bo morala občina to davčino uvesti. Je povsem pravično, da se pritegnejo k socialnemu davku vsi pridobitni sloji, saj se je večina dosedaj otresla svojih socialnih dolžnosti z malenkostnim prispevkom za Pomožno akcijo, mnogi pa v te svrhe sploh ničesar niso hoteli prispevati. Nadalje so zvišani izdatki

za tujsko prometno propagando

in sicer za 200.000 dinarjev, ker je morala mestna občina ustanoviti v smislu uredbe za pospeševanje turizma mestni turistični odbor. Nova uredba predvideva tudi uvedbo posebne hotelske takse in s dohodki te takse se bo omenjeni proračunski povišek krit. Ta taksa bo znašala na osebo in posteljo pri ceni od 40 dinarjev 3 dinarje, pri ceni nad 40 dinarjev pa 5 dinarjev.

Vzorna amortizacijska služba

Zdatno je znižano v novem proračunu poglavje o amortizaciji in obrestovanju posojil. To znižanje znaša 741.170 dinarjev. Odpade namreč anuiteta za posojilo 6.750.000 dinarjev, ki ga je občina v pretečenem letu dokončno odplačala. Na novo pa sta v novem proračunu predvideni dve posojili in sicer 1 milijon za nabavo novih avtobusov in pol milijona za nakup zemljišča za novo realno gimnazijo v Magdalenskem predmestju. Obe posojili je mestni svet že odobril, kakor smo to svoječasnno že poročali. Anuitetna služba predstavlja sicer za mestno občino težko breme, vendar jo je dosedaj najtočneje izpolnjevala, kar je dokaz vzornega občinskega gospodarstva.

Izdatki

Novi proračun izkazuje naslednje izdatke: Osobe mestne občine in Mestnih podjetij 7.368.840 (12,25% vsega proračuna). Tako nizkega procenta nima nobena druga mestna občina v državi. Splošna mestna uprava z izrednimi deli 2.366.720 dinarjev, osebna in imovinska varnost (požarna bramba, policija, obramba pred zračnimi napadi) 752.470 din, anuitetna služba (s posojili Mestnih podjetij vred) 6.641.220 din, gradbena uprava 2.438.920, zdravstvo (in preskrba mesta z vodo) 2.324.100, socialno skrbstvo (z izrednimi prispevki) 4.291.430, šolstvo 1.615.340, znanost in prosveta 273.280, obrt, trgovina in turizem 370.000, proračunska rezerva 200.000, Mestna podjetja (brez osebja) 30.492.230. din.

Dohodki

so predvideni sledeči: Splošna mestna uprava 36.580, davštine 18.580.420, anuitetna služba (povračilo Mestnih podjetij) 5.275.370, gradbena uprava 810.950, socialno skrbstvo 51.100, razni dohodki (prihranki iz prejšnjih let) 1.640.000, dohodki Mestnih podjetij 33.740.670 din.

V proračunu sta še dve posebni poglavji in sicer regulacijski sklad za 668.000 din dohodkov in toliko izdatkov ter ustanove, katerih upravlja občina 41, ki pa izvirajo še iz predvojnega časa ter nima občina od njih nobenih dohodkov. Nekatere je mestna občina že likvidirala, za ostale pa je predlagala likvidacijo ministrstvu, vendar tozadevne rešitve še ni prejela.

Novi proračun je razgrnjen občanom na upogled do 18. t. m. na mestnem knjigovodstvu.

Zgodovina „razkola“ v kratkih obrisih

Na skupščini dne 8. decembra 1935 je opozicija nastopila samostojno ter propadla z 8 glasovi proti 10. Zakaj? Ugriničev odbor je dal glasovalno pravico klubom, ki po pravilih niso imeli glasovalne pravice. Proti tej skupščini se je opozicija (slovenski klubi in še nekaj drugih) pritožila na ministra gosp. dr. Rogiča, ki je to skupščino tudi anuliral. G. dr. Rogič je odredil novo skupščino, na kateri so imeli glasovalno pravico samo klubi, ki so zadostili pogojem pravil. Na tej skupščini je že zmagal dr. Triteh in z njim tudi skupina slovenskih klubov. Ta skupščina je bila dne 11. oktobra 1936. Ponudila je lojalno in športno sodelovanje ter celo glavne funkcije Ugriničevi skupini, toda ta skupina je ponudbo odklonila! Nato je prišla redna skupščina dne 20. decembra 1936. Ponovno je bil izvoljen dr. Tritehev odbor. Dr. Tritehev odbor je dal slovenskim lahkoatletskim klubom samoupravo. Ta odbor je razrešil gosp. minister za telesno vzgojo naroda dr. Miletič s svojim odlokom dne 30. novembra 1937. V smislu ministrove naredbe je Triteheva uprava predala po osemih dneh poslovanje odrejenemu komisarju g. Veljku Ugriniču. Po nekaterih informacijah je ta odlog gospod. minister izdal na intervencijo predsednika Jugoslovanskega olimpijskega odbora dr. Hadžija, ki je hotel rešiti športno čast svojih sodelavcev, članov Olimpijskega odbora, Ugriniča in Dobrina Glasno povemo — in pred nekaj časa je poslovanje Olimpijskega odbora ostro in težko kritiziralo skoraj brez izjeme vse jugoslovansko časopisje — da je tudi Olimpijski odbor naša rana ter je brez dvoma potreben korenitga zdravlila.

(Nadaljevanje sledi.)

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Po stanju danes ob 7 jutra)

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Veter (smernost, jakost)	Padavine	
		na tla	na višini			m/m	vrsta
Ljubljana	767,4	0-6	5-5	79	E ₂	—	—
Maribor	767,9	0-0	9-0	80	S ₂	—	—
Zagreb	766,4	4-0	13-0	60	W ₃	—	—
Belgrad	766,4	0-0	9-0	95	7	0	—
Sarajevo	773,4	-3-0	3-0	95	4	0	—
Skoptije	—	—	—	—	—	—	—
Split	769,3	4-0	12-0	70	NE ₂	—	—
Kumbor	769,3	5-0	13-0	80	6	NE ₂	—
Rab	766,6	5-0	9-0	80	10	SSE ₂	—

Vremenska napoved: Postopno pooblačenje, temperatura se dviga, spremenljivo.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Dopoldne še precej oblačno, opoldne zjasnitev, zmerno hladno.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, 14. januarja: Hilarij. Sobota, 15. januarja: Pavel. Nočno službo imajo lekarnarje: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

KINO UNION Tel. 22-21

Danes poslednji! Ob 16., 19-15 in 21-15 uri. Zabavna opereta pristnega dunajskega humorja **Kraljev tenor** „Poštini kočijaž iz Louvreaux-a“ W. Eichberger, L. English, L. Stizak. Publiko se smeje od vsega srca! — Ničeno naj ne zamudi tega zabavnega sporeca!

Ljudski predavanje filma »Malajska džungla« v dvorani Delavske zbornice se vrši v petek ob pol 15 uri in v nedeljo, 16. januarja, ob pol 11. Uvodno predavanje sta prevzela gg. prof. Franc Dolžan in prof. Al. Merčun. V prvi vrsti je vabljena mladina, prav primeren je pa film tudi za odrasle, ki se zanimajo za lepoto in življenje prirode. Vstopnina je 2, 4 in 6 din.

Redni letni občni zbor Glasbene Matice v Ljubljani bo v ponedeljek 7. februarja 1938 v Hubadovi pevski dvorani poslopja Glasbene Matice v Vegovi ulici. Dnevni red občnega zbora je: poročila društvenih funkcionarjev, volitve in slučajnosti.

Razstava načrtov za trnovsko otroško zavetišče in vojaški spomenik. V soboto, 15. jan. 1938 bo odprta v Jakopičevem paviljonu razstava načrtov, ki so bili vloženi na razpis javnega natečaja za mestno otroško zavetišče v Trnovem in za spomenik vojakom, padlim v svetovni vojni, ki bo stal na pokopališču pri Sv. Križu. Razstava bo odprta vsak dan od vstetega 24. jan. ter bo ogled načrtov mogoč vedno do mraka.

Akademski družabni klub — kakor doslej vsak petek ob pol osmih zvečer v Trgovskem domu. Vabljeni!

Nocojnji prosvetni večer, ki bo v beli dvorani hotela Union ob 8 nas bo temeljito seznanil z našo sosedno državo Bolgarijo. G. predavatelj prof. Silvo Kranjec je sam prepotoval to državo in nam bo s skopičnimi slikami pokazal vse zanimivosti Bolgarije. Ni potoval samo po suhem ozemlju, temveč tudi po Črnem morju iz Burgasa v Varso, kraljico Črnega morja, iz Varne pa v Ruse ob Dol. Donavi. Nato nas bo vodil nazaj pod Balkanske gore v romantično Trnovo, prestolnico starih bolgarskih carjev. Iz Trnova se bomo podali v Pleven, središče krvavih bojev iz leta 1877, nato nazaj v Sofijo skozi divjo Iskersko sotesko. Priprani smo, da bodo obiskovalci tega večera bogato nagradieni in opojeni z novim spoznanjem bratske bolgarske države. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7.

Predavanje Prirodoslovnega društva. V torek, 18. t. m. bo ob 18.15 v predavalnici Mineraloškega inštituta na univerzi zanimivo predavanje g. univ. doc. dr. Stefana Horvatiča o temi: »Posebnosti in zanimivosti v kvarnoski flori in vegetaciji«. Predavatelj bo pokazal, da se v flori in vegetaciji našega primorskega kopna nahaja vkljub goloti in navidezni sterilnosti kamenite pokrajine marsikatera zanimivost in posebnost. Predavatelj bo v prvi vrsti orisal težko življenjsko borbo vegetacije morskih obal, obalnih skal ter primorskih drč in meli. Ravno v tej vegetaciji Kvarnera najdemo izredno redke rastline, ki deloma drugod sploh nikjer ne rastejo. Občinstvu bodo na ogled suhi primerki teh rastlin; predavanje pa bodo spremljale številne skopične slike. Vstopnina 2 in 4 dinarje.

Organizacija praktičnih tehnikov v Ljubljani bo imela svoj občni zbor v nedeljo, 16. jan. 1938 ob pol 10 dopoldne v mali dvorani Filharmonije, Ljubljana (Kino Matica), kongresni trg.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20. Petek, 14. januarja: Zaprti. Sobota, 15. januarja: »Bela bolezen«. Izven. - Znižane cene. Nedelja, 16. januarja: Ob 15: »Sneuljčica«, Mladinska predstava. Premiera. Izven. — Ob 20: »Beraška opera«. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol. Ponedeljek, 17. januarja: »Svedrovci«, Red A. Opera. — Začetek ob 20. Petek, 14. januarja: Gosťovanje baleta »Parnell«. Izven. Sobota, 15. januarja: »Pri treh mladenkah«. Gostuje ga. Zlata Gjungjenac. Izven. Zniž. cene. Nedelja, 16. januarja: Ob 15: »Ančka«. Izven. Znižane cene. — Ob 20: »Evgenij Onegin«. Izven. Gostuje ga. Zlata Gjungjenac. Znižane cene.

Ljubljana : Gradjanski

V nedeljo popoldne ob pol 3 se bo na Igrišču SK Ljubljane nasproti Stadionu vršila nogometna tekma za zimski pokal Gradjanski je v prvem kolu eliminiral zagrebsko Concordijo, zdaj prihaja k nam, da bi vrgel še našega ligaša iz sedla. Državni prvak je v odlični formi, toda tudi naši ligaši zadnje čase niso počivali. V nedeljo bodo dali vse iz sebe. Za tekmo je odrejen sodnik g. Rosenfeld. Pričakovati je obilne udeležbe, saj je bil Gradjanski doslej v Ljubljani vedno najzanimivejši gost.

Nadaljevanje včerajšnega razgovora z najstarejšim Mojstrančanom:

Kaj Lipnik iz Mojstrane še pripoveduje

Ko so bili zbrani v delavnici vsi pomočniki in vajenci, je mojster glasno poklical, potegnil iz žepa svojo pipico ter zarentačil: »Ti paglavci, čigavo je to? Brez prevelike zadrege sem odgovoril: »Gospod mojster, sinoči me je tako strašno bolel zob, da mi je še Lojz dal malo tobaka, da bi s kajenjem pregnal zobobol...« Mojster je pogledal Lojza, ta se je hitro znašel in potrdil moje besede. Ker je bil Lojz pri mojstru v časteh, mu je mojster verjel. Šele tedaj sem dobil zajutrek, ki mi ga prej niso dali.

Sline za 30 letno pokojnino

V Beljaku je bil Jože pet let, tri leta kot učencec in dve leti kot pomočnik. Potem je prišel zopet v Mojstrano ter mizaril nekaj časa doma. Tedaj — bilo je to okrog leta 1868 — so začeli graditi železnico od Jesenic do Trbiža. Takoj smo dobili zaposlitev pri železnici tudi vsi mizarji. Delali smo v Mojstrani v hiši, kjer so sedaj orožniki. Leta 1871 je stekla železnica in je bil to menda največji gorenjski praznik, kar jih pomnim.

Saj ga že poznamo. No, Lipnik iz Mojstrane je to.

Istege leta sem kril blizu Mojstrane neko železniško čuvajnico. Kril sem prvo polovico ter sem imel pribito šele desko k deski, in vmesne špranje pa je bilo treba nabiti še drugo vrsto desk. Tedaj je prišel na podstrešje nadinženir, ki je vodil vsa železniška dela od Jesenic do Trbiža. Ko je zagledal imenovane špranje, se je zadržal: »Košir, marš dol s strehe! Prilezel sem prestrašen na podstrešje, nadinženir pa je ves besen kričal, da so slišali tudi drugi delavci in se mi smejali: »Kako pa vi krijete streho. Same špranje na vseh straneh! Dejal mu nisem nič drugega, kakor to, da naj pride gledat čez dve uri. Res je prišel in ko je videl, da niti šivanke ne more spraviti skozi streho, mi je dal goldinar in me pohvalil pred vsemi tistimi delavci, pred katerimi me je prej osmešil. Od tedaj sva si bila z nadinženirjem zelo dobra. Ko so bila železniška dela končana, mi je dejal, naj vstopim v službo k železnici, bodisi kot čuvaj, bodisi kot premikač. Toda vse prigovarjanje je bilo zaman — smatral sem železnico kot nekaj strašno kurnšnega in sem mislil, da sem za to nesposoben. Veste, sedaj, ko vidim, kako cela stvar stoji, se mi pa naravnost sline cedijo. Ne godi se mi slabo, a bi poleg vsega že celih 30 let vlekel pokojnino...«

Ko je rasla Staničeva koča...

Jože je pogledal frakljo v dno — kdo bi mu ga ne privoščil, saj pravi, da ga to pokonci drži — in po pogledu na okolico nadaljeval:

»Leta 1885 je dobil sedaj že pokojni Gregor Rabič od SPD gotov znesek, za katerega naj postavi na mestu, kjer je sedaj Staničeva koča, planinsko zavetišče. Med delavci sem bil tudi jaz in se nam je čisto dobro godilo; posebno tedaj, kadar nam je tedaj 10, sedaj pa 65 letni Gregorjev sin Janez prinesel priboljšek v obliki S litrov žganja. Delalo nas je po 15 delavcev, ki smo ostali na planini po cele mesece.

Pozneje je bila koča še razširjena, leta 1896 pa sem našel v koči skoraj smrt: Odprl sem vrata, a tik za menoj se je zrušil težek ruš nad vrata. Italijanski zidarji, navajeni na malto, so napravili zid samo iz malte, nad vrata pa so zaradi vetrovja položili ogromen kamen. Ko sem potem jaz tedaj odprl vrata, se je s kamnom vred vse sesedlo — hvala Bogu, ped za menoj. Če bi padla ta gmota na mene, bi me najbrž stisnilo.

Pozneje enkrat me je zopet poklical Gregor Rabič ter mi dal ključke lesene stene. Proti večeru — bilo je že jeseni — sem prispel do koče. Ko sem naslednjega dne vstal, je bilo zunaj čevljev visoko snega. Ves dan sem pridno delal, ko pa potem zjutraj zopet vstanem, skoraj vrat nisem mogel odpreti: bilo je do vratu snega. Na mizo sem položil list: »Če ga iščete, ga iščite v smeri čez Vrata na Krmo.« Vzel sem leseno lo-

pato ter z njo po neverjetnih naporih srečno prebil do posestnika Ivana Lavtizarja v Kotu. Kako pa sem bil iznenaden, ko sem tu našel štiri mojstranske možake, ki so šli z jedačo in pijačo meni na pomoč.

Ko so ti možje prišli do Lavtizarja in sedeli okrog tople peči ter povrh še potegnili po nekaj požirkov (Rabič jih je dobro založil), so nenkrat prišli do modrovanja: Košir je tič, ta bo že brez nas prišel s Staničeve koče. Bil je res samo slučaj, da sem prišel in našel tam še nekaj ostankov za želedec in grlo. Najprej smo se malo skregali, potem pa smo jo vsi prav dobre volje mahnili proti Mojstrani...«

(Da bi se kaj takega pripetilo v današnjih časih — koliko bi bilo kritike! Tedaj pa je to zvedela le najbližja okolica.)

Cebele — moje prijateljice

Tedaj je obstajala v Mojstrani svetovno znana čebelarstva veletvrdka Ambrožič, ki obstaja še danes. Ze tedaj, ko sem se kot mizar vrnil iz Beljaka, sem začel izdelovati za to tvrdko panje, razne zabožke (za razstave in za razposiljanje čebel). Čebelarstvo mi je postajalo vedno bolj všeč, čebele pa vedno večje prijateljice. Kmalu sem postal priznan čebelarški strokovnjak. Ves svoj prosti čas sem prebil pri čebelicah, tako da je postalo čebelarstvo skoraj moj glavni poklic: začel sem hoditi z gospodom, še več pa z gospo Ambrožič po vseh krajih, kjer je bila čebeloreja. S svojo strokovno znanostjo

in s svojo solidnostjo sem si pridobil tak kredit, da kmetje lastnika tvrdke skoraj prodati niso hoteli, če mene ni bilo zraven. Zato je bil pokojni Ambrožič zelo v zadregi, ko sva se nekoč sprla ter sem mu dejal »Zbogom!«. Seveda sem se po letih zopet vrnil in čebelarstva obrt je sva zopet srečno in uspešno do časa, ko je gospa Ambrožič zbolela in kmalu nato umrla. Pokopali smo jo pred šestimi leti. Resnici na ljubo bodi povedano, da je bila Ambrožičeva za rezeve tako dobra ženska, kakršne občina še ni imela in je najbrž zlepa ne bo. Po smrti gospe Ambrožičeve je prevzela tvrdko ga. Gizela Derinič. Se zdi, ko imam skoraj devet križev na hrbtu, sem desna roka pri tem čebelarstvu.

★

Bil je že mrak, ko je Jože pred vso družbo izjavil, da živi sedaj na stara leta pri svojem sinu Francu in njegovi skrbni ženi prav srečno in zadovoljno življenje in želi, da bi bil srečen tudi na onem svetu. »Na konec pa zapišite — je dejal —: »Tisti, ki to pripoveduje, starost z ljubeznijo izpoveduje...« Bilo je, kakor da ima Jože na jeziku še več verzov, da pa je ostal nazadnje kar pri prvih dveh.

Ob koncu želimo dobremu Jožetu Koširju, ki nam je toliko zanimivega povedal, da se mu res izpolnita njegovi želji: da bi srečno in zadovoljno preživel svoja stara leta in da bi bilo s srečo in zadovoljstvom kronano njegovo življenje tudi na onem svetu.

K O N E C.

Kako mislimo in kako je res

Othello — belokožec

Veliki angleški dramatik Shakespeare se je kljub svoji duhovitosti tudi pošteno zmotil. Med njegovimi številnimi dramami je tudi drama »Othello«, v kateri prikazuje glavnega junaka kot zamorca ali črncarja. V tem se je dvakrat zmotil. Prvič ga prikazuje kot Maura, in Mauri niso črni, ampak rjavi; drugič pa Othello sploh ni bil Maur, ampak kakor so zgodovinarji dokazali, benečanski vojak, po rodu Madžar, torej belokožec.

Niagara nima največjih slapov

Danes splošno prevladuje mnenje in Američani se povsod bahajo, da so njihovi Niagarski slapovi največji na svetu. Pa poglejmo! Niagarski slapovi so visoki 50 m in široki v vsej svoji širini, ameriški in kanadski — prav po sredi gre namreč meja med USA in Kanado — 1241 m. V Afriki imamo pa Viktorijske slapove, ki so 122 m visoki in 1686 m široki, kar je v celoti trikrat več kot pri Niagari.

Užitni in cvetlični med

Med v cvetlicah je precej različen od onega, ki najdemo v satju. Prvi vsebuje trsni slad-

kor, ki ga človek le s težavo prebavi, drugi pa grozdni sladkor, ki ima vse pohvalne lastnosti za človeški želedec v sebi. Preosnova se izvrši v posebnih čebeljih mešičkih. Čebele se namreč nasrkajo evetličnega medu, ga pretvorijo s posebnimi izločinami nekih žlez in ga shranijo v satvijo za svojo zalego in zalogo, ljudje ga pa spravijo zase.

„Skrivnost dr. Jekylla“

Roman pod tem naslovom, ki je izhajal v podlistku »Slov. doma«, je zdaj vsaj deloma uresničila še neka Angležinja.

Ze dolgo časa sem angleška policija nikakor ni mogla priti na sled izvežbanemu in prekanjenemu vlomilcu, ki je praznil londonske blagajne. Nikdar in nikjer ni puščal najmanjše sledi za seboj. Pri nekem vlovu pa je prišla policija kmalu po vlovu na kraj zločina in zavohala v prostoru neko posebno dišavo, s kakršno se je moral mazati samo zločinec, ker je bila lastniku blagajne popolnoma neznan. Privraket se je posvetilo policiji, da je zločinec gotovo ženska. Začeli so preiskovati v tej smeri in res odkrili oziroma zvalili v past neko miss Riley.

Nihče ni mogel verjeti, da bi tako čarobna, prijazna in ljubka lastnica uglednega londonskega hotela mogla biti zločinka. Živela je lepo skromno, osamljeno, preživljala večere v branju knjig ali poslušanju radia, vezenju itd. Vsi stanovniki so jo zelo spoštovali in bili srečni, kadar so se mogli pogovarjati s svojo blago gospodarico.

Toda kakor dr. Jekyll v romanu, je tudi ona spreminjala svojo osebnost; ne sicer s kako čudodelno tekočino, ampak samo s preobleko, se ponoči splazila na kraje, katere je čez dan opazila in proučila ter jih oplenila. V šestih letih je izvršila 102 vlomov.

100.000 km s kolesom v enem letu

je prevozil neki Francoz (Normandijec), ki živi že 25 let v Londonu. Začel je lani 1. jan., prevozil je vsak dan 200—300 km, kljuboval vsem neugodnostim vremena, si pri nekem trčenju z avtomobilom zlomil roko, pa takoj drugi dan nadaljeval vožnjo z obvezano roko. Prvotno posnemanje njegovih prijateljev se je spremenilo v obče občudovanje, ki ima tem večjo vrednost, ker ga izražajo hladnokrvni Angleži.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 11. januarja: 11.00 Solska ura: Kitajska in Kitajci — dialog (g. Ferd. Thunher in Mir. Zor) — 12. Pri južnih Slovanih (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13. Čas, spored, obvestila — 13.30 Na slovenskem severu (plošče) — 14.15 Vreme, borza — 18. Ženska ura (g. Emi Oražem) — 18.20 Pesnice iz Pariza (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. St. Leben) — 19. Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Zanimivosti o izseljenih — 20. Slovenski šramel — 21. ura gojenev in gojenk drž. konservatorija — 22. Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Angl. plošče.

Drugi programi

Petek, 11. januarja: Belgrad: 20 Simfonični konc., 21.30 Narodne pesmi, 22.15 Plesna glasba — Zagreb: 20 Orkestralni konc., 21.30 Havajski sekstet — Dunaj: 19.25 Prenos iz Grudea, 20.35 Plošče, 21. Angleška gl. — 22.30 Plesna gl. — Budimpešta: 19.30 Opera, 23.05 Ork. koncert — Trst-Milan: 17.15 Violina, 21. Simf. jazz — Rim-Bari: 16. Simf. konc. iz akademije sv. Cecilije, 21. Casellova gra »Srečne senice«, 22.25 Serenada — Praga: 20.35 Oratorij — Varšava: 20. Filh. konc. — Berlin: 20. Filharmoniki — Hamburg: 19.10 Verdijeva opera »Don Carlos« — Köln: 19.10 Kone. moderne glasbe — Stuttgart: 19.15 Mali orkester, 21.15 Brahmsove klavirske skladbe — Monako: 19.40 Stari mojstri — Berolmster: 20.30 Itenasačna glasba, 20.55 Igra, 21.55 Klavir — Paris P. T. T.: 21.30 Simf. konc. — Strasburg: 21.30 Koncert lahke glasbe.

Mesto na Schneebergu pri Dunaju, kjer je zadnjič plaz zasul osem smučarjev.

M. Jacoby - R. Leigh:

94

Poročnik indijske brigade

INDIJSKA BRIGADA SE UMAKNE...

Vstalo je sivo, težko jutro petindvajsetega oktobra. Navsezgodaj je bilo oblačno, brezupno kakor vsak dan, toda proti devetim so se oblaki razpoldili, tako da je dan dobil nekaj vselejše svetlobe.

V sobi glavnega stana so se dobili Omer paša, lord Raglan, general Canrobert, sir Charles Macefield in še nekaj višjih častnikov iz francoske, angleške in turške vojske.

Miza, za katero so sedeli generali, je bila pokrita z velikimi generalštabnimi zemljevidi in načrti vojnih položajev. Gospodje so se danes spet, kakor že nešteto poprej, razgovarjali o tem, kakšne možnosti se kažejo, da bi zavzeli Sebastopolj.

Vsi ti bolj ali manj odločni obrazi starih poveljnikov in častnikov so bili danes dosti bolj zaskrbljeni kakor pa ponavadi. Francoski mornarici so Rusi zadali težak udarec: večina njenih bojnih in za boj sposobnih ladij je bila potopljenih. To je bila posledica bitke, v katero so se po neprevidnosti in na lastno pest spustili francoski poveljniki.

General Canrobert, ki ga je ta poraz najbolj trl, je nenadno udaril po mizi in vzkliknil:

»Gospoda, skrajni čas je! Moramo se odločiti za to, da naskočimo Sebastopolj, če ne, ne bomo prišli nikamor!«

Lord Raglan mu je pritrdil:

»General Canrobert misli, da je skrajni čas, da izvedemo ta napad, ker nam polagoma zmanjkuje streliva in, kar je huje od tega, zmanjkuje nam vojakov...«

Nato je povzel besedo general Canrobert:

»Lord Raglan me je docela pravilno razumel in se mu za to zahvaljujem. Zavezniško brodovje v Baltskem morju, ki naj brani Rusom izhod iz Finskega zaliva, nam nič ne koristi, marveč samo slabi naše bojne sile... Pri Sinopi je rusko brodovje

potolklo turške bojne ladje... Sodeč po teh in takih pomembnih dogodkih, ne moremo pričakovati, da bomo dosegli, odločitev, ki bi bila ugodna za nas, na morju, s pomorskimi boji... Torej moramo čimprej preiti v naskok na kopnem, da kar se da kmalu osvojimo Sebastopolj. Vsekakor moramo to storiti še pred zimo, če ne, utegne biti ta za nas usodna...«

Lord Cardigan, vrhovni poveljnik angleških bojnih sil na krimskem bojišču, je pogledal najprej lorda Raglana, zatem pa Francoza Canroberta, ki sta svoje besede izrekla prav za prav njemu, saj je bila končna odločitev odvisna od tega, kaj bo sklenilo angleško vojno poveljstvo. Dejal je:

»Do zdaj še nismo dobili ugodne prilike, da bi bili o pravem času lahko naskočili Sebastopolj. Prva stvar, ki jo moramo narediti je, da umaknemo indijsko brigado iz prvih položajev in postavimo kam drugam! Ti oddelki so dozdej največ trpeli. Zato je nujno potrebno, da se vojaki najprej odpočijejo, če hočemo, da bodo spet za kako rabo. Šele potem bomo lahko mislili na to, da s skupnimi silami, z angleško in francosko konjenico skušamo predreti po Dolini smrti na višine okoli Balaklave. To je po mojem edina pot do osvojitve Sebastopolja. Sire Charles, kaj mislite o tem vi?«

Macefield ni bil prijatelj dolgega besedičenja in je dejal na kratko:

»Docela se strinjam z vašim predlogom. Za tak poskus je treba, da so vojaki telesno in duševno dovolj močni in pripravljeni!«

General Canrobert je vstal:

»Torej, kakor vidim, gospodje, smo vsi približno enih misli. Zato je nabolje, da ostanemo pri tem: Najprej bomo prestavili indijsko brigado in jo poslali na oddih. Čez nekaj dni bomo

potem lahko naskočil Sir Charles, prosim vas, da bi dali generalu Warrentonu takoj potrebno povelje glede indijske brigade, naj umakne svoje oddelke za nekaj kilometrov s sedanje črte!«

Ko se je sir Charles Macefield vrnil čez nekaj časa v svojo sobo, je nekaj minut obsedel za mizo in mislil težke misli...

Moral se je spominjati tistih usodnih vojaških vaj v Lohari, za katere je dal svoje pritrdilo, ko je nesposobni glavni štab v Kalkuti zahteval to od njega. Po tistem strašnem pokolju nedolžnih v Chukotiju, do katerega bi zatrdno ne bilo prišlo, če bi ne bili večjega dela konjenikov indijske brigade poslali na vaje v Loharo, ga je neprenehoma mučila msel, da je on zakrivil to nesrečo, če ne naravnost, pa posredno, ker je takemu nesmiselnemu načrtu pritrdil.

Foto Warner Bros

Vojni svet se je spet posvetoval...